

Baross Gábor.

Meghalnak a titánok is és a mellhártya lob előtt nincsen vas, nincsen egeket verdeső erély, nincsen mindent megbíró akarát, nincsen egy országot meghódító becsvágy; elmúlnak azok a hű, de nekünk oly véghetetlenül édes fogalmak mind, a melyeket azért alkottunk magunknak, hogy elhitessük magunkkal, hogy „vagyunk“ és jól esik nekünk, hogy vagyunk.

Ott fekszik odalent a hideg, a néma a fénytelen, a dologtalan sirban Baross Gábor. És onnan hallgatja az általa teremtett gyárak zakatolását, az általa gyorsabb életre serkentett kereskedői bürok sürgését-forgását; és hallgatja az ő vasutjainak a dübörgését. Hallgatja, hallgatja és nincs ereje, hogy megmozdítsa azt a gyárat, ha megakad; nincs ereje, hogy rendbehozza annak a bárónak a zavarát, ha az zavarba jut. Hallgatja, hallgatja nem kergetheti előre az ő vasutjainak a lokomotívját: számlálgatja a kocsijait és nem tudja gyarapítani; kalkulálja, kalkulálja a tarifáit és nem tud megmozdulni, hogy segítsen. Nem tud megmozdulni, hogy dolgozzon, hogy akarjon, hogy beszívja hatalmas tüdejével az isteneknek teremtett dicsőséget, hogy beszívja fülével a himnuszokat.

Meghalnak a titánok is.

Mekkora utat tett meg ez az ember, a mig a trencsénmegyei tiszteletbeli aljegyzőségtől eljutott a miniszteri székbe, — a mig az ismeretlenségből, a népszerűtlenségből feljutott a hir, a népszerűség, a hatalom legfényesebb csucsaira!

Fiatalom jutott be a képviselőházba; 1848-ban született és 1875-ben választotta meg az illava-putkói kerület. Nyolcz év mulva már államtitkár volt, harmincznyolcz éves korában pedig miniszter. Kétségkívül roppant nagy karriére ez, szinte hihetetlennek látszott mielőtt egy másik minsztertársa is megcselekedte.

Erős ember volt, nagy munkabírással, nagy munka-akarrattal, tehetségekkel. Hiszen tudvalevő, hogy ő volt a mi-

nisztérium legpontosabb hivatalnok, a ki nagy ünnepnapokon sem pihent. Hogy tulment a határon gyakorta és másoktól is anuyi munkát követelt, a mennyit az ő vaskoustucziója sem birt el büntetlenül — ki akarna most bíráló-

korunk iránya a chauvinizmus felé hajlik és ő chauvinista volt. Az volt a főtörekvése, hogy Magyarországot Ausztriától gazdaságilag függetlenné tegye. Ezért dolgozott az ipar érdekében, ennek a czélnak volt alárendelve köz-

BAROSS GÁBOR. †

tot mondani fölötte? Hiszen az erőrendesen erőszakos és Baross maga is áldozatul esett annak, a mit másoktól a neki alárendeltekől követelt.

Magyar ember volt; megérezte, hogy

lekedési politikája. S ez a czél nagy és magas. Ki venné rossz néven, hogy Baross tulságos gyorsan akarta azt elérni és ezért tett olyan intézkedéseket is, a melyek fölébresztették Ausz-

tja gyanúját és mozgásba hoztak olyan tényezőket is, a melyek megtörték e holt miniszter akaratát.

A nemzet nem méltatlanul gyászolja Baross Gábort, ki csodás szorgalmának, ernyedetlen szívósságának köszönhető, hogy a szegény köznemes ifju oly fényes karriert csinált s ki e magas állásában megmaradott közönséges munkásnak, nem többnek, mert a közönséges munkás leteszi kéziességét, ha letelt a munkaidő, ő azonban nem ismert határt, az előre haladó óramutatót őt még csak jobban izgatta: tovább, tovább, s megtoldotta a nap-palt éjjellel.

Baross miniszteriumában a légy se donghatott az ő tudta nélkül s a legkisebb, a legjelentéktelenebb ügy épp úgy elébe került, mint a legfontosabb.

Baross Gábor nagy ember volt s mint rendszeren a nagy emberek — nagy erényei mellett nagy hibái is valának. Vajjon bánthatja-e emlékét ennek kimondása? S vajjon bántotta volna-e őt, ha ezt életében megmondják róla? Kik becsülték meg jobban az ő szilárd karakterét, nem közönséges tehetségét, önfeláldozó munkásságát: azok-e, kik csak dicsőíteni tudták, ha megérdemelte, akkor is érdekből, ha nem érdemelte meg, akkor is csak érdekből, vagy azok, kik nem ismertek semmi egyéb érdeket a hazáén kívül?

A hazára ma még megmérhetetlen veszteség Baross halála, ám, a mi az ő személyét illeti, ő szerencsés volt, mert akkor halt meg, mikor a legnagyobb népszerűség glóriája ragyogott munkától, gondtól ránczos homlokán. Nagy emberek sorsa, hogy hanyatttanak a közvélemény szeszélyes hullámain s hol népszerűség mosolyog rájuk, hol a népszerűtlenség komor fellege lebeg fejük fölött. Csak keveseknek adatott meg a ritka szerencse, hogy a népszerűség sirjukba is kövesse.

Baross e kevesek közzé tartozott.
Legyen áldott az emléke!

Erdőszélen.

Minap hogy arra jártam,
A csöndes erdőszélen
Két kis galambot láttam.

Titokban sugtak-bugtak,
S hogy engem észrevettek —
Még jobban összebujtak.

Fölöttük ringó lombok,
Mondjátok el, mondjátok,
Mit sugtak a galambok?

Két szerelmes kis lány volt,
Azért vagyok kíváncsi,
Mert egyik a babám volt. . .

Senki.

A pupos.

Irta: BÁRSONY ISTVÁN.

— De hát nem szabad tudnom, mi történt? — kérlette Riba Ferencz, a pupos, szomoruan forgatva fejét abba az irányba, a melyben a le s feljárkáló asszony elshant előtte.

— Hagyjon most nekem békét, barátom. Miért mondanék el ilyesmit önének? Tudom, hogy ragaszkodik hozzám s csak fájna, ha hallaná. Nem, nem! Hagyjon békét! . . .

S tovább libegett ide-oda a tagas szalonban, mint egy kétségbeesett pillangó, mely nem tudja, hogy miképen szabaduljon ki a hálóból, mely tüllfalakot vont köréje.

A pupos ember lehorgasztotta a fejét s maga elé nézett a szőnyegre. Keskeny, lapos arca volt, a melynek rendes halványságát ezuttal valami szokatlan pirosság váltotta föl. Egy darabig úgy mozgott a szája némán; bizonyosan magában beszélgetett. Végre megszólalt:

— Nem jól teszi, hogy magába fojtja, a mi bánata van. Tiszszeresen fáj az úgy, Isten mentsen, hogy bizalmát kicsikarjam, de azt hiszem, az én önzetlen barátságom. . .

Egymásra néztek. Az asszony tekintete ezt mondta: te szegény pária, az igaz, hogy hü vagy, mint egy kutya, — a pupos pedig halkán ismételte: az én önzetlen barátságom. . .

Mintha valami a torkát szorította volna, nem mondta tovább. Az asszony segítette ki a zavarból:

— Jogot ad önnek arra, hogy irántam érdeklődjék. Ebben igaza van. Nem is hallgatok én el en előtt semmi mást; — hisz jóformán minden ügyembe be van avatva, minden dolgomat ön végzi meg szoktam hallgatni tanácsait. De ebben a bajomban ön nem segíthet rajtam!

Szinte sikoltott a féktelen indulattól, a mely hirtelen megrohanta. „Mily megaláztatás!” — Sziszegte fogai közt.

A pupos meghallotta.

— Mit beszél ön megaláztatásról? . . . Azt mondja, hogy én nem segíthetek?! . . . Tehát valaki más? Talán hitelezői üldözik? Ha pénz kell, szóljon. Velem beszélhet batran. Igaz, hogy nincs nagy vagyonom, de a mim van, az egyszersmind az öné. Nem kívánok érte semmit. Miért fordulna máshoz? Nekem ugyanis nagyon kevésre van szükségem. Van hivatalom, megélek abból. . .

Gyorsan beszélt; az asszonyka kétszer is félbe akarta szakítani, de mégis csak hagyta, hogy hadd áradozzék. Talán jól esett neki ez az önzetlenség. Odament a puposhoz és megszorította a kezét.

— Ön jó ember, igazi jó barát. Nem feledem, a mit most mondott, de legyen nyugodt, nincs szükségem pénzre.

— Akkor hát talán megbántották? Valami barátnöje? Istenem, ne is hallgasson rájuk; kerülje őket ezentul. Mit lehet csinálni egy asszonnyal?

Hirtelen elhallgatott kiegyenesedett. Törpe alakja egy fejjel látszott magasabbnak.

— Vagy talán férfi volt? — kérdezte villogó szemmel.

Az asszony nem is nézett rá. Alkalmasint egy szót sem hallott már abból, a mit a pupos beszélt; tekintete kint kalandozott az utcán. Valakit várt. Az ajtónyitás zajára fordult csak vissza. Mikor megpillantotta, a ki belépett, nem bírta visszafojtani örömét.

— Oh, de jókor jössz!

Az elengáns, csinos fiatal ember megcsókolta a kezét, azután a tükör elé állva, elkezdte rendezgetni a haját, a bajuszát. E közben pedig ráért megkérdezni, hogy mi történt hát?

Az asszony, mintha kicserélték volna, elkezdett panaszkodni. A szép embert maga mellé ültette a diványra. A kis pupost meg sem látták. Az csak ott állott most is egy szekrény mögött, nekitámaszkodva valami butornak. Már visszaroskadt előbbi kicsinységébe, hanem a szemei villogtak folyvást.

— Mi történt?! . . . borzasztó dolog történt, barátom! Megöl a szégyen! Oh, milyen gyáva, milyen gyalázatos az olyan férfi, a ki meg tud sérteni egy védtelen asszonyt! . . .

Ráborult a barátja vállára elkezdett zokogni. A kanárimadár rosszul fogta föl ezt a lármát s tele torokkal csattogott hoz-á, hanem a pincsi megértette, hogy valami baj van s nyöszörögve húzódott urnőjéhez.

A szép férfi meg egyszer kérdezte: mi történt? S iparkodott lehetőleg kényelmesen elhelyezkedni a divány sarkában.

— Hallgass ide! tégy valamit védj meg, boszulj meg, mert meghalok a szégyen miatt! . . . Nem merek az utcára menni, a mig a mai nap feltját magamon érzem. Csak tebenned bizom, te férfi vagy, te meg fogsz engem menteni attól, hogy akárki is megaláztason! . . .

— De hát tudnom kell előbb, hogy mit történt, — hangzott újra a divány sarkából vontatottan, álmosan, kényelmesen. Az asszony nem is vette azt észre. Ő neki úgy tetszett, hogy az a kérdés tele van ideges türelmetlenséggel.

— Ösmered Koltayt ugy-e? Legalább névről. Évek előtt sokat járt hozzánk; tudod, mikor még összeköttetése volt a férjemmel, a kitől elváltam. Ma megláttam az utcán. megörültem neki s megszólítottam. Egy kirakat előtt állott valami asszonnyal. A nőt csak később vettem észre; alkalmasint a felesége. A nyomorult rám bamult, zavarba jött, hebegett, arra a nőre nézett, azután

megint rám s végre azt mondta: nem ösmerem önt asszonyom! . . .

Nem ösmerem engem! A kinek az asszánál számtalanszor evett. . . Bizonyosan derogált neki, hogy bemutasson annak a libának! Talán féltékeny, vagy azért mert elvált asszony vagyok, mert a világ tud valamit arról, hogy miattad hagytam el az uramat?! De hisz te el fogsz engem venni, ugy-e? . . .

— El hát; de tudod édes, ahhoz még sok kell; meg kell várunk, míg a nagybácsival rendet csinálók. Ki tagadna másképp s akkor miből élénk ketten? Hallgass most még erről; titkolnunk kell, mondtam, különben megakadályozzák boldogságunkat.

— Férfit sohasem lehet megakadályozni abban, a mi kötelessége, — szólt a divány mögött egy tompa hang. A pupos kilépett a homályból. Az asszony új gavallérja meglepetve nézte.

— Nini, hát te itt vagy?

— Azt hiszem, láttál, intettem neked, mikor beléptél. Most, hogy titokról van szó, nincs jogom tovább azt játszani, hogy tévedésben vagyok.

Kalapja után nyult, de az asszony kivette a kezéből.

— Maradjon. Ön sokkal hivebb hozzám, semhogy ne tudhatna mindent. Béla vőlegényem. Titok, mert ő akarja pedig én szeretném már igazán ne beszéljünk erről. . .

Riba Ferencz rámondta, hogy csakugyan nem kell most beszélgetni, ő is vár még egy darabig gratulációval. Hanem rendbe kell hozni előbb azt az ügyet.

Béla ur kapott az alkalmon.

— No persze! Igen! a nagybácsit kell előbb megpuhítani.

— Nem arról van most szó, — vágott közbe Riba.

— Nem arról? Hát miről?

— Itt lakom a házban, van czimtáram. Majd megnézzük a Koltay lakását.

Béla ur nagy szemet meresztett.

— Mit akarsz te azzal?

— Nem én, hanem te. Elégtételt fogsz tőle kérni!

— Én?! . . .

Egy pillanyatnyi szünet. Még a karnári is elhallgatott. A szép ember tétozva nézett hol az asszonyra, hol Ribára; a pupos két apró szeme majd átszurta. Igazán kinos csend volt az. Végre a „vőlegény“ maga is belátta, hogy rajta a sor.

— Azt hiszem. — szólott adakozva, — hogy rosszul fogod fel ezt a dolgot. Elégtételt! De hisz akkor az egészvilág rögtön rám mutat és kitalá mindent? Azután meg ilyen dologért! Hátha csakugyan nem ösmerete meg? Hisz Blanka annyit változott persze előnyére. De meg, bármint van is, végre minden ainek joga, hogy olyan ösmeretségeget tartson fenn, a minőket akar. . .

Sápadtan, mint a halál bámult rá az asszony. Nem volt képes, hogy hangot adjon. A kis pupos

S az nem változtat előtted a dolgot, hogy jövendőbelidről van szó? Meg van alázva s csupán benned bizik. Előttem elhallgatta.

Nagyon keserűen mondta ezt, de hirtelen megint nyugodt lett.

— No, ugy-e belátod magad is?

— Én? Mit?! Azaz majd megcondolom; az effélet nem szabad hirtelenkedni.

Most már nem birt magával az asszony. Reszketet, mint a nyárfalevél.

— Igaza van, édes barátom, — mondta — kérjen tanácsot a nagybácsitól. Azután hívjon össze becsületbírórágot, a mely megítéli, hogy oly asszonyt, mint én, lehet-e sérteni? Egy elvált asszonyt, a kinek hozzá még szeretője is van! . . .

Utolsó szavait már alig lehetett hallani. Összerogyott.

A pupos ráivallt a bambám bámuló gavallérra: „Takarodjál! Küldj ide egy orvost!“ Ha nem lett volna az asszonynak szüksége ápolásra, talán neki rohant volna a nála kétszer erősebb embernek.

A szép ur elsített és csakugyan küldött egy orvost. Nem volt rá szükség. Egy kis ájulás nem öli meg az asszonyokat.

Mikor a szegény boldogtalan, könnyelmű teremtés kisírta magát s lecsilapodott, oda állott eléje a pupos és azt mondta:

— Ez a dolog semmi esetre sem maradt annyiban. Önnek nincs más védője, megengedi-e, hogy én végezzek azzal az emberrel?

Olyan nyugodtan beszélt, mint egy bátor férfi. Jó becsületes szeme tele volt a hü ragaszkodás melegségével. Láttá, hogy mennyire csodálkozik az asszony; megnyugtatólag intett a kezével.

— Ne higgye, hogy azért, mert ilyen nyomorék vagyok, eleresztem azt, a kit megmarkoltam. A kardhoz nem értek, az igaz, de egy pisztolyt mindenki el tud sütni. Nézzen a szemem közé, s ha azt hiszi, hogy félek, mondja meg nyiltan.

Odament az asszony és szó nélkül nézte sokáig. Nem a bátorságot kereste szemében, hanem valami egyebet az egész emberben.

— Ki kellett volna találnom régen, — suttogta, — ön szeret engem.

A puposnak még csak egy vonása sem rándult meg, mikor azt mondta, hogy: igen.

— S azt hiszi, hogy én a ki immár egyedül állok a világon, a kinek senkim sincs többé önön kívül, meg fogom engedni, hogy koczkára tegye az életét? Egy órával ezelőtt még képes lettem volna boldogságot érezni azért, hogy az a férfi, a ki szeret, megvéd a

méltatlanság ellen s biztosítja számomra a helyet a társadalomba. Most tudom, hogy egy senki, egy bukott nő vagyok, a kit joggal néz végig mindenki. Oh, barátom, nem türöm, hogy miattam veszélynek tegye ki magát. Hagyjon csak engem elmulni a feledésben, a vezeklésben! . . .

Sirt, miot egy Magdolna.

Valaki lehuzta könyes kezeit az az arczáról.

— Nem ígérhetek önnek semmit a mi a boldogságot illeti. . . de ha megnyugtathatnám vele: a társadalmat én is biztosítani tudnám számára, — mondta zavartan és pirulva, mint egy iskolés gyermek.

A megkínzott asszony szeliden mosolygott.

— Elfogadom, ha megígéri, hogy mindig szeretni fog.

— — — — —
Egy kéve napsugár éppen beszabadt a függöny között s elárasztotta a két alakot.

Olyan különös volt, mikor a kis gnóm esküre emelte a kezét s égy állott átszellemült arczezal a bánatos szép asszony előtt.

Egy házasság.

(Francziából.)

Ma este lép be a világba. Tizenhét éves, teljesen vagyontalan, de szép, őszinte, szeretetreméltó, bizalmas, fogalmas, hiszékeny, fogékony a benyomásokra és lelkesülő. Atyja, ki idős nyugalmazott katonatiszt, vezető első báljára, mert Jeanne-nak nincs már anyja.

Reggel óta egészen lázban van, felpróbálja fehér ruháját, arany nyaklánczát és a rózákat, melyek haját fogják ékiteni. Vajjon csinos lesz így? Vajjon csinos?

Atyja mosolyogva nézi. Boldognak látszik. Ő nyugodt, a mig leánya nyugtalan, nagyon nyugtalan. . . Miért? Azt maga sem tudja! Valóban azt mondhatnák: Jeanne csatát vivni megy, mely élete felett fog határozni!

Csengetnek. Lehet, hogy a varrónót kít vár, hogy elrendezze ruhája ranczait. Hallgatja, hogy Jusztin ajtó, nyit. Nem, ez nem a varrónó, hanem az öreg lelkész, ki első áldozására előkészítette. A mióta kilépett Saint-Denisből, eljön időről-időre, hogy meglátogassa. De ma zavarja látogatása, nagyon zavarja.

— Papa mentsen ki, tudja, a varrónót várom. . .

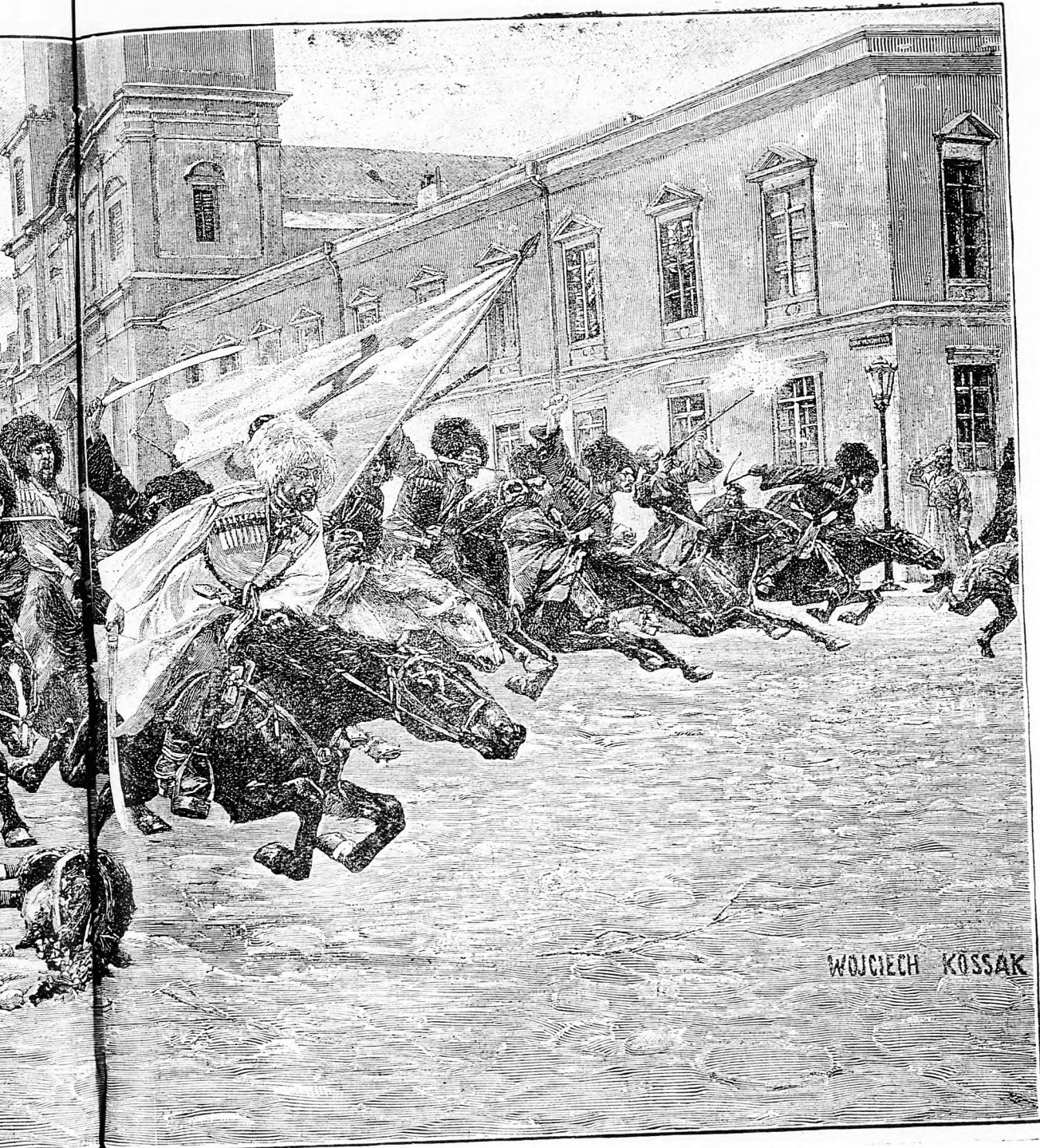
M. Aubertin a lelkészhez lép s így szól:

— A leányka nagyon el van foglalva, bálba viszem ma este. . .

— Ilyen fiatalon. . . Szegény gyermek. . .

A LENGYEL FÖLKELEZÉSEK IDŐJÉB

SÉK IDJÉBŐI: Kozákok Varsó utczáin.

— De tisztelendő ur, leányom tizenhét éves és a világban van hivatta élni.

— Szegény gyermek. . .

A nappali szoba ajtaja behajlik a látogató után és Jeanne nem halltöbbé semmit. Mozdulatlan marad s ismételve mormolja magában: „Szegény gyermek. . .“ A jó öreg, ki őt jól ismeri, azt mondá, „Szegény gyermek. . .“ és oly szomorú . . . oly szomorú hangon. De hát nem megy-e minden leány bálba?

Elérkezett az est, néhány szomszéd környezi Jeanne-t, kinek öltözéke be van fejezve. A kocsis lenni várakozik s M. Aubertin és leánya elindulnak rue Claude Bernhardtól a quartier de la Madeleine felé.

Végre belépnek a bálterembe. Annyi láng van felgyújtva, hogy Jeanne szeme elkáprázik tőle, mintha megvakult volna. Szíve dobog, és remegés fut át tagjain. Leültetik Berthe, intézetbeli barátője mellé, aztán táncolni hívják, gyakran, nagyon gyakran, sokkal gyakrabban mint Berthe.

Férfiak helyezkednek el egy csoportban kis távolságra tőle és nézik őt. Istenem, vajjon mi van rajta? Borzos lett a haja? Lecsuszott a ruha válláról? Pirulva, zavartan, nyugtalanul keresi atyját szemével. De ő mindig mosolyog.

Félig megnyugtatta, szomszédnőjéhez fordul:

— Berthe, van rajtam valami nevetéses, hogy úgy néznek rám?

— Néznek rád? Képzeldöl kedvesem. Nem kísérek nagyobb figyelemmel téged mint mindenki mást!

— Ah, annál jobb!

Azonban, nem, nem csalódott. Minden szem, a mely környezi, rá van szegezve. Jeanne különösen egy pár kék, mély, vágygial teli szemet jegyez meg, a mely szüntelenül kíséri.

— Berthe, ki az a szőke hercegi kinézésű fiatal ember?

— Monsieur Ludovic. V. gazdag bankár fia. Azt mondják nagyon szellemes, nagyon „à la mode“.

Folyvást Jeanne-t nézte, táncolt vele. Sőhajt, érzeleg s ez Jeanne-t egészen elbővíti.

S ő ezt látja. Egész este sürgölődik körülte fáradhatlanul, figyelmesen.

De ime, az utolsó keringő kezdődik.

— Kisasszony, szabad kérnem. . .

Elviszi karjai között s tekintetével hizeleg neki. Jeanne nem látja e tekintetet, de érzi s megremegetteti. Elfordul a bál langyos, illatos levegőjébe, elkábitva a keringőtől, a sikertől, s még valamitől, a mit nem tudott megmagyarázni. Az ifjúságtól megittasulva, mintegy álomban forog s az ifjú gyöngéden lehajtja fejét hozzá és néhány izót suttog fülebe, míg kebléhez szorítja őt.

Oh, Istenem: Vajjon hol van? A tárgyak eltűnnek körülte és csend van a teremben. Milyen világba ragadta őt a szép Ludovic?

Lassanként visszatér a valóságra. A zenekar elhallgatott és Jeanne ismét helyén találja magát. Ismét Berthe közelében van, ki élesen kérdi:

— Mikor lesz az esküvő?

A bálnak vége. Jeanne kocsiba száll. M. Aubertin beszél hozzá. De nem felel.

Ekkor gyöngéden megérinti karját:

— Jól mulattál, gyermekem?

— Oh, papa!

Szobájába lépve, karosszékre ül és álmodozik, a helyett, hogy levetkőzne, aztán sétálni kezd fel és alá a szobában. A szoba kihűlt, a szél sivit a kialudt kandallóban. Jeanne nem veszi észre, a fiatalság lángja ég ereiben. Tovább sétál mosolyogva s önmagához beszélve:

— S ez csakugyan oly gyorsan menne? Nem . . . Az lehetetlen . . . lehetetlen. . . Ez . . . ez . . . hisz ez olyan volna, mint a villámcsapás.

Hagyag kezekkel veszi le a rózsát, mely haját ékítette, sajnálkozva veti le s a fehér ruhát is, mely oly jól állott neki. Ah, a szép kis ruha! S bohó, gyermekes eszmétől megkapva, ajkaihoz vonja és átöleli. Aztán nyugtalanul tekint szét a szobában, hogy meggyőződjék, ha csakugyan nem látta-e senki? De ki láthatta volna, hiszen egyedül van?

A hajnal fénye beszürodik a leeresztett függönyökön s a szomszédos templomban reggeli misére harangoznak. A fiatal leány végre elhatározza magát, hogy lefekszik. Alig, hogy elalszik, maga előtt látja a kék szemeket s egy kar szorítását érzi derekán. Feljedd álomból. Valahányszor ismét elalszik, ugyanazt érzi, s mindig oly hirtelen ébred. Sohasem tapasztalt hasonlót.

Hogy legyen bátorsága találkozni atyjával? Valóban, midőn a bálról beszélt neki, elpirult. Atyja elhallgatott és szótlanul tekintett reá s ekkor még jobban elpirult.

A következő napokon alig foglalkozik valamivel s kedve féktelen jókedvből léktelen szomorúságba csapong. De hirtelen kiderül az ég. Aubertin kisasszony meg van hívva B. asszonyhoz minden keddre s B. asszony Ludovicnak rokona. Gyorsan a teher ruhát s az arany nyakláncot! Mily örömmel készül Jeanne ez újabb mulatságra! Szép táncosa vizontlátásakor megszűnik vizsgálni magát. Most már tudja. Ez a . . .

Boldoggá teszi s megijeszti e fölfekezés. Boldog, mert azt kérdi magától, ha lehet-e élet szerelem nélkül? Ijedd, mert el sem képzeli többé az életet ez ember nélkül, kit egy hónap előtt még nem is ismert.

A bálók idenye elmúlt. Tavasz van.

A Claude-Bernhard-utcai kertben kivirult az orgona. A levegő édes, langyos, illatos. A madarak énekelve készitik fészüküket. Jeanne Ludovicot várja, miként várta tegnap s várni fogja holnap. Bejelentette látogatását? Nem. De minthogy szeret, gondolja a szegény gyermek, eljön, hogy megkérjen atyámtól.

De ő nem kereste M. Aubertint, sőt nem is mutatta be magát neki s ez eléggé mutatta az utóbbinak, hogy Ludovic nem szándékozik nőül venni Jeanne-t. Nem szereti eléggé ahhoz, hogy hozomány nélkül elvegye. Ludovic világi s ez emberek nem szeretnek. Jeanne ezt nem hiszi s azt mondja magának, hogy atyja rosszul ítél.

Atyja lehajtja fejét és elhallgat, tudja, hogy elvesztegetett fáradság volna tovább beszélni leányának. Iszonyu betegség ragadta meg őt, a melynek magától kell lefolynia.

De hetek mulnak és Jeanne nem hall semmit a fiatal emberről. Páris néptelessé válik, a gazdagok fürdőibe és a tengerpartra vonulnak. De hát hol van Ludovic? Jeanne sóhajtozik, sápad, megunja az életét.

E nap még hosszabbnak tetszett neki, mint a többi. Egyedül van a kis nappaliban s az asztalhoz támaszkodik, melyre éppen letették az ujságot. Gépiesen nyitja ki s közben első báljáról álmodozik, fehér ruhájáról, az öreg papról, kinek hangját most is hallani véli, a mint ismételve mormolja: „Szegény gyermek. . . Szegény gyermek.“

De hirtelen reszketni kezd, durván visszarántja a valóságra egy név, melyet nyomtatva lát maga előtt, Ludovic neve. Bizonyosan csalódott. Olvasni akarja újra, a betűk táncolnak szemei előtt, összefolynak, nem is tudja megkülönböztetni.

Végre rendbe sorakoznak s kibetűzi őket ismételve a nélkül, hogy értené.

Végre megérti. Az ujság Ludovic eljegyzését jelenti a gazdag A. . . . kisasszonnyal. Jeanne nem sir. Tekintete kerüli az embereket. Keze fenyegetőleg összeszorul. Jól van! ha az élet elviselhetlen, meg kell válni tőle! Neki hazudott! Megcsalta őt! Most már Jeanne megveti! Menekül kintzásai elöl.

Összetépte az ujságot, földre dobta s kirohant a nappaliból és szobájába zárkózott, a hol rendezkedik, mint valami hosszú távollét után.

Egy pillanatra a Szűz édes képmására tekint, aztán elfordítja szemét. Nincs benne többé gyöngédség, sem szerelem, sem hit. . . . Az imádsághoz félelem kellene vagy remény. . . Ludovic ölte meg lelkét, ő fog felelni róla Isten előtt. Ah! mennyire szenvedek! De neveti kinjait, mert nem fog többé szenvedni.

Ezalatt kinyilik az ajtó s atyja belép. Megtalálta a földön az összegyűrt

Esernyő alatt.

(Novellette.)

Irta COMBARAILLE.

ujtságot, felemelte, kisimitotta és elolvasta. Teste összegörnyed a fájdalom sulya alatt, megáll gyermeke szobájának küszöbén némán, mozdulatlan, lehajtott fővel, esdő szemekkel, mintegy koldus, a ki könyörög.

Ah! Az atyja! Szerencsétlen atyja! kinek rajta kívül senkije sincs a világon! Róla elfeledkezett Jeanne!

— Papa . . . papa . . . tégy velem a mit akarsz. . . Tied vagyok. . . Elni fogok érted. . .

S zokogás tört ki kebléből.

*

Jeanne kerüli a vidámságot. Őt megsebezte az élet. Sebe begyógyulhat, de nyoma örökre megmarad. Megszűnhet siratni Ludovicot, de nem szűnik meg siratni ifjúságának örökre elrepült álmát.

Atyja el akarta őt jegyezni. Milyen belőle, ha ő meghalna? Ismét pénvesztéseket szenvedett; jelenleg összes vagyona nyugdíja képezte. Semmit sem hagyhatna Jeannenak. Pedig ő oly puha fészekben nőtt fel!

De Jeannet borzalom fogja el a gondolatra, hogy emberé legyen, a kit nem szeret.

— Férjhez kell menned, — mondja atyja szomorúan. — Mit vársz? Végre is a holnap olyan lesz, mint a ma s az alkalom elsiet.

Azt mondják, hogy azoknak a nőknek, kiknek a szerelme elhal, születése tavaszában másodvirágzás van fentartva miként a virágoknak, melyeket ápril fagyja öl meg.

De e második ifjúság, melyet szeme halványan sejtett, oly távol van, oly oly távol, hogy innen még meg sem pillanthatja. Különb tudta, hogy szegény leány, ősszel nem megy férjhez. Az emberek mindig nagyon élnek elvenni olyat, a kit a többiek megvetettek.

S ugyanaz a hang újra elmondja:

— Jeanne, férjhez kell menned, mindenki férjhez megy.

Tehát úgy fog tenni, mint mindenki! De kit válasszon? Pierret vagy Pault? E kettő szereti és megkérte hozomány nélkül, azonban előtte oly közönyös mindkettő, hogy nem tud határozni.

Jól van, határozzon a véletlen! Végre is, talán mindig az vezérel, midőn azt hisszük, hogy mi vezetjük magunkat. Meghimbál egy pénzdarabot a légtelen, felteszi jövőjét fejre vagy írásra.

— Ah! Ez Paul! Jeanne Paulhoz fog menni. Megyen, hogy tudassa atyjával, ki boldog lesz, hogy végre választott.

— Szegény gyermek. . . Talán azt is mondanunk kellene: Szegény Paul. Ha ő szenvedne meg Ludovicért, beteljesednék rajta a világi igazság.

Dupont Berta kisasszony 22 éves volt, midőn szüleit elvesztette s kénytelen volt maga gondoskodni két nyolcz és tiz éves kis testvéréről, Jacques- és Paulról. Mint kishivatalkok leányának nem volt semmi vagyona s így ő rá és a gyermekekre a legnagyobb nyomor nézett.

Berta kisasszony jó nevelésben részesült s különös tehetsége volt a zongorajátékra. Elhatározta, hogy órákat keres. Meg volt benne az akarat, a legjobb a világon, tanítani minden szakmában, — csak a tanítványok hiányoztak.

Mintán jó összeköttetései voltak s a jótékonyág erénye Párisban tudvalevőleg otthonos, sikerült neki már hat hónap múltán havonként harmincz frankot kiérdemelni, a mi az önmegtágadás az önfeláldozásnak és a türelemnek körülbelül harmincz óráját jelenti, nem számítva a megsebzett büszkeség fájdalmát. Mindazonáltal önök úgy fogják találni, hogy ő neki nem volt panaszra oka, mert hányan vannak, kiknek hasonló helyzetben annyijuk sincs. És aztán naponként 20 sous nem elég arra, hogy egy fiatal lány és két gyermek megéljen?

De, Berta szerencsétlenségére, megjött a nyár; itt volt a szüniidő; és a 20 sous-t fizető tanítványok, a kik természetesen gazdagok voltak, elmentek vidékre, erdőbe, hegyek közé. a tengerre s Berta kisasszonynak most már hetenkint csak egy husz sous-s zene-órája maradt. A budget nagyon szenvedett ez alatt. Jaques és Pal láthatólag lesoványodtak. De — a mint mi moralisták szoktuk mondani — a Gondviselés örökös és abban a pillanatban melyben az igazak kétségbeesnek, megkönyörül és megmenti őket.

Berta kisasszony hetenkint négyszer tette meg ugyanazt az utat, a Rue d'Assas-ban levő lakásától tanítványa lakásáig, mely a Saint-Germain boulevard egyik házában volt. Napos időben rövid volt az ut, de esős napokban végtelen hosszúak tetszett. És mégis megtörtént egy ilyen esős napon, hogy a Gondviselés örökös; mert ez a „hölgy“ minden időben kijár.

A fiatal lány, meglepve egy erős zivartól, kétségbeesetten küzködött a viharral és a szakadó esővel. Egy hirtelen szélroham eltörte az esernyőjét s most fegyvertelen és védtelenül állott a szakadó esőben. Nem tudta, mit csináljon; tönkretenni egy ruhát annak, a kinek harminczhat van, a legrosszabb esetben egy kis lehangoltságot okoz; ám a kinek csak egy ruhája van, ez már valóságos katasztrófa. E fontos pillanatban közeledett egy szabadító,

ki nagy lila selyem esernyőt nyitott ki a gouvernante feje fölött.

— Boosásson meg kisasszony . . . rettenetes idő!

Berta csodálkozva nézett az esernyőre; csak azután a tulajdonosára, és ezt nem kevésbé bámulta meg.

A szabadító egy 50 éves magas férfi volt, üde arczu, kék szemü, melyből meleg jóság beszélt. Egész megjelenésében volt valami kellemes. Az idegen nem látszott éppen karcsunak, de épenséggel nem tartozott a hájtömegek közé sem.

— Megbocsát . . . kisasszony. . .

— De köszönöm . . . ön valóban szeretetreméltó.

— Oh, kisasszony, el vagyok ragadtatva e találkozás által; oly sok csü-törtökön látom már ez utcán elhaladni. . . Boldog lettem volna, ha már régebb kifejezhetem önnek nagyra-becsülésemet; de oly nagyon szalad, hogy lehetetlen az én termetemmel követni önt.

S a legbarátságosabban nevetve mutatott vastag termetére.

Berta kisasszony elpirult. Ez a bizalmas csevegés gyanusnak tetszett előtte. . . De — nem . . . egy ilyen éltes ur! Zavarában nem talált feleletet, s felelete csupán egy mosoly volt, a mi gyakran sokkal többet mond, mind azt az asszonyok általában hiszik.

Az esernyős ur folytatta beszédét:

— Fogadja el, kérem a karomat . . . ne féljen semmit, én már a régi gárdához tartozom; bizonyosau nem kerülte el figyelmét, hogy a hajam szürke. . . A nevem Tacheron, Octave Tacheron, nagyon gazdag vagyok, ön szép fiatal. Szívesem venném el . . . csak akarni kellene . . . egyek lehetnének. . . Mit gondol ön?

Berta kisasszony ijedten vonja vissza karját. De éppen e pillanatban a Gondviselés, melynek utjai kifürkészhetetlenek, igazi felhőszakadást küld le az égből, úgy hogy a fiatal lány nem mert kilépni a lila selyem esernyő védőköréből.

Tacheron ur minden teketória nélkül újra karjára vette a lányt.

— Ugy . . . kérem, ne csináljon bolondságot . . . én ötven éves vagyok, agglegény, vig, csaknem dévaj. . . Tudom utánozni az állati hangokat s négy tekegolyóval csodálatos dolgokat tudok művelni. . . Mindennapinak találja ezt ön? És mi ön, mi a foglalkozása? Istenem! Hóna alatt az a három könyv elárulja . . . a kenyere után szalad. . . Ön a legszegényebb! Sütteti magát a naptól; meghűti magát az esőben. . . Meg vagyok győződve, hogy bánnak önnel, mint egy cseléddel s a mellett még nagyon rosszul is fizetik. . . Oh, nagyon jól ismerem én az ilyesmit. . . Az oktan szülök azt hiszik, kegyet gyakorolnak önnel szemben, ha megengedik, hogy tanítsa gyermekeiket. . .

Nem, az nem élet, nem... még hozzá, ha valakinek ilyen lábacskája van — és önnek olyan van, hogy tenyerén hordhatná az ember!

— Uram!

— Eh, mit, uram? Nevezzen Octávnak engem!

— Uram, én tisztességes leány vagyok; dolgozom, hogy fivéreimet, két kis árvát, eltartsam.

A nemes Tacheron ellágyult a felindulástól, előhuzta vörös zsebkendőjét s zemeit törülgette.

— Ez csodálatraméltó, ez nagyszerű!

Kevés idő múlva visszanyerte nyugodtságát s vidáman folytatta:

— Hány évesek a fiúk?

— Nyolcz és tiz évesek!

— Ugy! És mi a nevök?

— Jaques és Paul.

— Igéző nevek... én a gyermekeket rendkívül szeretem... két ágyacskájukat a szobába helyezük a mienk mellé. Mily kedélyes élet... Egy egész családom lesz egyszerre! Menjünk, hozzuk el a gyermekeket!

— De... uram!...

— Semmi de, — felel Tacheron hátrázott hangon, semmi de, semmi mégis, semmi ha... Emlékeztetem a kötelességére, kisasszony!... A propos! Még nem is tudom, hogy mi az ön neve?

— Berta!

— Berta kisasszony! Igen figyelemzettem a kötelességére, kisasszony! A mire jogom van, mint férfinak! Mondja csak, mit keres tulajdonképen az óráival?

— Elég keveset...

— Szedte vette! És a gyermekek, a kedves Jaques és a kis Paul, éheznek, fáznak tében, megtikkadnak nyáron át ebben az átkozott forró Párisban... míg ön kint bolyong, addig ők egész egyedül maradnak vissza a sötét, nedves lakásban... mintha lát-nám, hogy mily halványak... Ah, nyomorra nyomor! A szivembe vág ez! Nyárban a falura megyünk mi. A fiúk a puha gyepen játszanak... Tében fával fűtök... a melegség pirosra fősti arcukat... és karácsonykor a hályha elé állítatom a czipőcskéjüket... megtöltöm a legszebb dolgokkal, én egyedül! Oh, mi gondoskodunk róluk, gyöngéden bánunk velük, neveljük... jó táplálék, ruházat... akár csak holmi kis hercegnék. S ha önt az óraadás szenvedélye meglepi, jó, tanítsa a testvéreit. Nemde, az természetes... hogyan? Ön még vonakodni merészel, mikor testvéreinek s az ön szerencséséről van szó? Oh, mi mindent nem fogok én önnek nyújtani!... Isteni életet élünk négyen együtt: Berta, Jaques, Paul és Octave... ők nagybácsinak hívnak majd engem. Ah! ah! mily pompás egy élet lesz ez! És a finom ebédek, az ujévi ajándékok, a meglepetések minden ünnepen... Va-

lóban, én tulbaldog vagyok, hogy önnel találkoztam. Áldom ezt a zivatart... De, különben, többé már nem esik az eső, ha megengedi, becsukom az esernyőt... És most, kérem, feleljen! Egy igent! Hogy szeretném azt hallani!...

— Igen! — szölt a fiatal láuy, miközben tekintete hálásan fordult az ég felé...

A mint elbeszéltem, úgy történt. Mind elégedettek; a legboldogabb azonban Berta, lelkében a teljesített kötelesség tudatával. És így egyszer, a kétkedők daczára, ismét megjutalmazódott az — erény.

Francziából: *B. Mari.*

Égő szerelem.

Virágrege.

A kicsinyke fénybogárka
Ki a himes rétre szálla,
Hogy keressen nőt magának
Ott, a hol a kis virág
A szellőnek, a sugárnak
Adja által illatát.

Ragyogó kis fénybogárka
Zöld mezőt is már bejárta.
Járt az erdő vadonában
Hol vidám csermely csörög;
Vig csicsérgő kis madár van,
Lágy szellőtől lomb zörög.

Hol meleg a nap sugára,
Hol örök a dél virága;
Hol a tünde nimfák serge
Száll az erdő lágyfüvén,
Száll csapongva, játszva szerte
Énekelve oly üdén!

Óh de mind, de mind hiába
Lombos erdők szép virága
Tünde nimfák csábdalával
Mindhiába integet.
Ó a rétre röppen által,
Szíve más után eped.

Sóvár ajkkal fénybogárka
Száll virágról más virágra.
Oh de késő, mindhiába
Mind, mind eljegyezve már,
Ó reá a rét virága
Sáve tán már sohse vár.

Árvalányt a lenge szellő,
Gyöngyvirágot síró felhő,
Démütktát a hajnal várja,
Hólyát a holdsugár;
Delikét a nap sugára
Rég, rég eljegyezte már.

Hús bokortól óva, védve
Elrejtőzve messze, félre
Kis virág nyílt, s várva várta
Érte égő kis szíve
Vajjon a kis fénybogárka
Ot majd észreveszi-e?

S im jött szállva fénybogárka
Rátéknit a kis virágra.
Oh, miért nyílsz messze, félre
Itt e hús bokor alatt,
Rét virági szép sergében,
Bájolón te egymagad.

Kis szíved enyém ha lenne:
Elvinnélek uri kertbe,
Ott ragyognál szép virágom,
Légy enyém, óh légy enyém!
Légy az üdvöm boldogságom!
Érted égek régen én.

Fénybogárka feltalálta
Kit oly rég epedve vára;
Kis virága kertben nyílik,
Boldogon folyt élete,
S hú szerelme díjául itt
„Égő szerelem“ neve.

A sziv is oly vágyva várja
Hol tűnik fel szép virága.
És hiába, mind hiába
Int sok büszke, szép felé,
Ráborul a kis virágra,
Hogyha benne szívilága
Boldogságát felelé.

Róna Béla.

Egy levélre.

Szép tőled: esalfa szeretőmtől,
Hogy ily levelet irsz nekem.
Képzeled is, a nagy gyönyörtől
Örömkönyben uszik szemem.

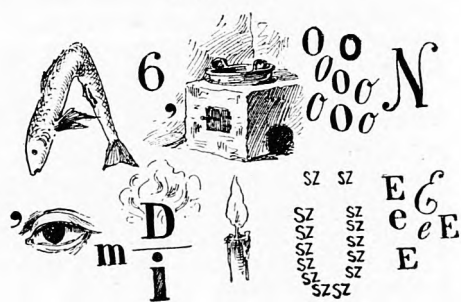
Szavad oly édes, soraidnak
Formája rendes, mind remek.
De lelkem, — mos el nem vakitnak
E csábos, szép ígéretek.

A nyárnak hójét ősz felé már
Te is csak túrva viseled;
S nálam már hervadás felé jár.
Elkéstél... Hát — Isten veled!

Szabó Sándor.

FEJTÖRŐ

Képtalány.

S Z Á M R E J T V É N Y .

Reiszner K.-tól.

5, 31, 33, 1, 38, 30.	Szép pogány férfi-név, a nap-tárban nincs benn.
13, 29, 16.	Nem jó vissza soha, ha egyszer chröppen.
19, 22, 34.	Ilyen kesztyű, czipő, sőt még egér is van.
14, 15, 31, 36, 8, 6.	Megcsip, ha hozzá nyulsz s viszket irgalmatlan
32, 11, 3, 12, 40.	A nyalka, piperkőcz urfiak neve ez.
25, 35, 23, 10, 20.	Bámul, gondolkozni nem képes, bár érez.
7, 28.	Mondogatjuk, bucsut véve kis gyermektől.
4, 24, 9, 37, 2, 39.	Csillagzat, vagy hal az ismerősök közül.
17, 18, 27, 26.	... Minden előtt! — róla nagy költőnk mondotta.
1-40.	Kölcsy Ferencznek szép, igaz mondata.

A mult számban közölt talányok megfejtése

A képtalányé:

Árvalányhaj a süvegem bokkrétája.

A háromszög rejtvényé:

Merán—Eliz—Rim—Az—N.